

Przedłużanie tymczasowego aresztowania; zagrożenie surową karą jako przesłanka aresztowania

Postanowienie
Sądu Apelacyjnego w Krakowie - II Wydział Karny
z dnia 5 maja 2016 r.
II AKz 151/16

Teza

1. Każde przedłużanie tymczasowego aresztowania jest decyzją procesową autonomiczną wobec tej, która została podjęta w czasie orzekania w przedmiocie zastosowania tego środka zapobiegawczego oraz uprzednich decyzji procesowych o jego przedłużeniu. Konieczna jest tu zatem każdorazowa weryfikacja przesłanek zarówno z art. 249 KPK, jak i z art. 258 KPK.

2. Przywrócenie ustawą nowelizującą z 2016 roku brzmienia art. 258 § 2 KPK sprzed dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej z 2013 roku, to jest sprzed 1 lipca 2015 roku, nie uprawnia do samodzielnego powoływania art. 258 § 2 KPK jako podstawy stosowania bądź przedłużania tymczasowego aresztowania.

- KZS 2016 nr 5, poz. 26, www.orzeczenia.ms.gov.pl, KZS 2016 nr 5, poz. 27, Prok. i Pr. 2016 nr 12, poz. 32, Prok. i Pr. 2016 nr 12, poz. 34, Legalis

- Kodeks postępowania karnego, Art. 249, Art. 258, Art. 258 § 2, Art. 263 § 2

Numer 1450736

Skład sądu

Przewodniczący:

SSA Barbara Nita-Światłowska

Sentencja

Sąd Apelacyjny w Krakowie - II Wydział Karny z po rozpoznaniu w sprawie K.N. oskarżonego o przestępstwa z art. 280 § 2 KK i art. 278 § 5 KK w zw. z art. 278 § 1 KK w zw. z art. 11 § 2 KK w zw. z art. 64 § 1 KK i inne zażalenia wniesionego przez obrońcę oskarżonego na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 12 kwietnia 2016 r., sygn. akt VI K 49/16 w przedmiocie dalszego stosowania tymczasowego aresztowania w postępowaniu sądowym na podstawie art. 437 § 1 i 2 KPK postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że czas trwania tymczasowego aresztowania wobec K.N. oznaczyć do 30 czerwca 2016 r., godz. 4 30;
2. w pozostałym zakresie zaskarżone postanowienie utrzymać w mocy.

Uzasadnienie

K.N. został oskarżony o popełnienie trzech przestępstw: 1) z art. 280 § 2 KK i art. 278 § 5 KK w zw. z art. 278 § 1 KK i art. 276 KK w zw. z art. 11 § 2 KK w zw. z art. 64 § 1 KK; 2) z art. 13 § 1 KK w zw. z art. 280 § 1 KK w zw. z art. 64 § 1 KK; 3) z art. 279 § 1 KK i art. 13 § 2 KK w zw. z art. 279 § 1 KK w zw. z art. 11 § 2 KK w zw. z art. 12 KK w zw. z art. 64 § 1 KK.

W toku postępowania przygotowawczego prowadzonego przeciwko K.N. Sąd Rejonowy dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie postanowieniem z 19 stycznia 2016 r., sygn. akt VIII Kp 39/16 zastosował wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy (od 28 stycznia 2016 r. do 16 kwietnia 2016 r., do godz. 4 30).

Zaskarżonym postanowieniem z 12 kwietnia 2016 r., sygn. akt VI K 49/16 Sąd Okręgowy w Krakowie postanowił zastosowany wobec K.N. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania stosować nadal w postępowaniu sądowym na okres dalszych czterech miesięcy, tj. od 12 kwietnia 2016 r. do 9 sierpnia 2016 r., do godz. 4 30.

W uzasadnieniu powołanego powyżej, zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z 12 kwietnia 2016 r. stwierdzono, że wobec wpłynięcia aktu oskarżenia konieczne stało się rozstrzygnięcie przez Sąd z urzędu kwestii dalszego stosowania wobec oskarżonego tymczasowego aresztowania.

Sąd I instancji stwierdził następnie, że „na obecnym etapie postępowania karnego nadal zasadnym jest stosowanie wobec K.N. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, jako że tylko wyżej wskazany środek izolacyjny jest w stanie zapewnić prawidłowy tok postępowania w sprawie”.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd podkreślił, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności zeznania złożone przez pokrzywdzonych oraz innych świadków, a także wyjaśnienia oskarżonego, wskazuje na duże prawdopodobieństwo popełnienia przez K.N. zarzuconych mu czynów, a tym samym spełniona jest ogólna przesłanka stosowania tymczasowego aresztowania.

Sąd I instancji stwierdził następnie, że „przesłanki szczególne, które uprzednio legły u podstaw zastosowania wobec oskarżonego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania nadal zachowują aktualność”. W tym kontekście wskazał, że „w niniejszym przypadku zachodzi (...) realna obawa, iż pozostając na wolności oskarżony podejmie ucieczkę lub też będzie ukrywał się przed organami wymiaru sprawiedliwości”.

podkreślając, iż „obawa ta jest tym bardziej realna, że w przeszłości, będąc umieszczony - decyzją Sądu Rodzinnego i Nieletnich - w Placówce Edukacyjno - Wychowawczej, oskarżony nie powrócił z przepustki i w 2007 roku ukrywał się, aż do czasu zatrzymania i umieszczenia w Zakładzie Poprawczym”.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia stwierdzono następnie, że w niniejszej sprawie zachowuje aktualność także kolejna szczególna przesłanka tymczasowego aresztowania, określona w art. 258 § 1 pkt 2 KPK. Sąd Okręgowy podkreślił tu, że „przebywając na wolności oskarżony może podjąć bezprawne kroki zmierzające do nakłonienia świadków (a przede wszystkim pokrzywdzonych) do zmiany złożonych uprzednio, a obciążających oskarżonego zeznań czyli podjąć działania utrudniające pełne wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy”. W tym kontekście w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia nawiązano do okoliczności popełnienia czynów zarzuconych oskarżonemu i stwierdzono: „należy obawiać się, iż świadkowie mogą być przez oskarżonego zastraszani w celu wywarcia na nich wpływu odnośnie treści składanych przez nich zeznań”. Wskazano nadto, że oskarżony „zna dane osobowe i miejsce zamieszkania jednej z pokrzywdzonych, a odnośnie drugiej z pokrzywdzonych znane mu jest miejsce, w którym pokrzywdzona ta prowadzi działalność gospodarczą”. W tym kontekście podkreślono nadto, że „w stosunku do oskarżonego została spełniona przesłanka stosowania tymczasowego aresztowania z art. 258 § 2 KPK, która implikuje domniemanie, że będzie on utrudniał postępowanie karne, w tym poprzez działania zmierzające do wpływania na treść zeznań świadków”. Wskazano też, że jeden z czynów zarzuconych oskarżonemu stanowi zbrodnię, „a zatem stosowanie tymczasowego aresztowania uzasadnione jest także realnie grożącą oskarżonemu surową karą zwłaszcza zważywszy, iż czyn ten - podobnie jak dwa pozostałe - zakwalifikowany został jako pozostający w zw. z art. 64 § 1 KK”.

Zdaniem Sądu Okręgowego ewentualne poprzestanie w niniejszej sprawie na nie izolacyjnym środku zapobiegawczym nie byłoby wystarczające; „tylko dalsze stosowanie wobec oskarżonego tymczasowego środka zapobiegawczego w postaci aresztowania zagwarantuje sprawny i prawidłowy tok niniejszego postępowania karnego”.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł obrońca oskarżonego. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, a to:

1) art. 249 § 1 KPK przez jego nieprawidłowe zastosowanie i przyjęcie, że „spełniona pozostaje przesłanka ogólna tymczasowego aresztowania a to zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego w sytuacji wykonania przez prokuratora wszystkich istotnych czynności dowodowych”;

2) art. 258 § 1 pkt 2 KPK „poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że oskarżony może podjąć działania utrudniające pełne wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy”;

3) art. 258 § 2 KPK „poprzez niewłaściwe zastosowanie a to przyjęcie, że prognoza surowej kary jest wystarczającą przesłanką do zastosowania środka zapobiegawczego w postaci przedłużenia tymczasowego aresztowania na dalszy okres”;

4) art. 257 § 1 KPK „poprzez jego niezastosowanie i nie odstąpienie od stosowania tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego jak również brak ponownego rozważenia możliwości zastosowania innych środków zapobiegawczych”.

Wskazując na powyższe uchybienia obrońca oskarżonego wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i nie przedłużanie zastosowanego wobec oskarżonego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na okres dalszych czterech miesięcy i zastosowanie wobec oskarżonego środków zapobiegawczych w postaci dozoru policji oraz zakazu opuszczania kraju, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Merytoryczną ocenę zarzutów podniesionych w zażaleniu obrońcy oskarżonego należało poprzedzić ustaleniami dotyczącymi kwestii intertemporalnych, wiążącymi się z tym, że 1 lipca 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r. poz. 1247 ze zm.; dalej: ustawa nowelizująca z 2013 r.), pod rządami której zapadło zarówno zaskarżone postanowienie, jak i poprzedzające je postanowienie Sąd Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie z 19 stycznia 2016 r., sygn. akt VIII Kp 39/16/N, na mocy którego wobec K.N. zastosowano tymczasowe aresztowanie. Już po wydaniu zaskarżonego postanowienia, a przed orzeczeniem przez tut. Sąd w kwestii zasadności zarzutów poniesionych w zażaleniu obrońcy, ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 437; dalej: ustawa nowelizująca z 2016 r.), obowiązującą od 15 kwietnia 2016 r., ponownie zmieniono uregulowania odnoszące się do tymczasowego aresztowania. W art. 25 ustawy nowelizującej z 2016 r. zawarta została reguła intertemporalna, zgodnie z którą: „Jeżeli na podstawie dotychczasowych przepisów po dniu 30 czerwca 2015 r. skierowano do sądu akt oskarżenia, wniosek o wydanie wyroku skazującego, wniosek o warunkowe umorzenie postępowania lub wniosek o umorzenie postępowania i orzeczenie środka zabezpieczającego, postępowanie toczy się według przepisów dotychczasowych do prawomocnego zakończenia postępowania”. Reguła ta dotyczy wyłącznie dynamiki procesu. W odniesieniu do zawartych w ustawie nowelizującej z 2016 r. zmian dotyczących art. 258 § 2 KPK oraz art. 259 § 3 KPK wskazana powyżej reguła intertemporalna nie znajduje zastosowania, co oznacza, że te przepisy stosuje się w postępowaniu przed tut. Sądem w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą z 2016 r., zgodnie z zasadą bezpośredniego stosowania ustawy nowej. Z taką interpretacją przemawia także art. 21 ustawy nowelizującej z 2016 r., zgodnie z którym: „W razie wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe, czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się przepisy niniejszej ustawy”.

Przechodząc do kwestii merytorycznych Sąd Apelacyjny stwierdził, co następuje.

Ocena zasadności zarzutów podniesionych przez obrońcę K.N. musi zatem być prowadzona w kontekście przepisów Kodeksu postępowania karnego w brzmieniu nadanym im ustawą nowelizującą z 2016 r.

Określając ogólną podstawę stosowania środków zapobiegawczych art. 249 § 1 KPK stanowi, że środki te można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, a wyjątkowo także w celu zapobiegnięcia popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa; można je stosować tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Dodatkowa limitacja stosowania tymczasowego aresztowania wynika z art. 258 § 1- 4 KPK, które określają szczególne podstawy tego środka zapobiegawczego.

Podkreślenia wymaga, że każde przedłużanie tymczasowego aresztowania jest decyzją procesową autonomiczną wobec tej, która została podjęta w czasie orzekania w przedmiocie zastosowania tego środka zapobiegawczego oraz uprzednich decyzji procesowych o jego przedłużeniu. Konieczna jest tu zatem każdorazowa weryfikacja przesłanek zarówno z art. 249 KPK, jak i z art. 258 KPK.

Uzasadniając podstawę ogólną przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania w niniejszej sprawie, Sąd I instancji wskazał, że duże prawdopodobieństwo popełnienia przez oskarżonego zarzucanych mu przestępstw wykazane zostało zebranych w sprawie materiałem dowodowym, wymienionym w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji wyrażone w zaskarżonym postanowieniu, że powołane dowody wskazują na wysoki stopień prawdopodobieństwa, iż oskarżony popełnił zarzucane mu przestępstwa. Z tym twierdzeniem we wniesionym zażaleniu nie podjęto notabene jakiegokolwiek polemiki.

Obronca oskarżonego, w kontekście przesłanki ogólnej dalszego stosowania wobec K.N. tymczasowego aresztowania zarzucił natomiast, że Sąd I instancji błędnie przyjął, że izolacyjny środek zapobiegawczy jest konieczny w sytuacji wykonania przez prokuratora wszystkich istotnych czynności dowodowych w sprawie. Tak ujęty zarzut, wskazujący na naruszenie art. 249 § 1 KPK, pozostaje w związku z zarzutem naruszenia art. 257 § 1 KPK „poprzez jego niezastosowanie i nie odstąpienie od stosowania tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego jak również brak ponownego rozważenia możliwości zastosowania innych środków zapobiegawczych”.

Ustosunkowanie się do powyższych dwóch zarzutów zażalenia należy poprzedzić rozstrzygnięciem zarzutów dotyczących naruszenia: 1) art. 258 § 1 pkt 2 KPK „poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że oskarżony może podjąć działania utrudniające pełne wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy”; 2) art. 258 § 2 KPK „poprzez niewłaściwe zastosowanie a to przyjęcie, że prognoza surowej kary jest wystarczającą przesłanką do zastosowania środka zapobiegawczego w postaci przedłużenia tymczasowego aresztowania na dalszy okres”.

W petitum zaskarżonego postanowienia jako podstawę szczególną dalszego stosowania tymczasowego aresztowania wobec K.N. wskazano art. 258 § 1 pkt 1 i 2 KPK oraz art. 258 § 2 KPK.

W petitum zażalenia obrońca oskarżonego nie podniósł zarzutu w odniesieniu do podstawy szczególnej z art. 258 § 1 pkt 1 KPK. W uzasadnieniu zażalenia powołał natomiast argumenty wskazujące na niezasadność powołania się przez Sąd Okręgowy na tę podstawę szczególną dalszego stosowania tymczasowego aresztowania wobec K.N. Dokonując reinterpretacji zarzutów łącznie z petitum zażalenia oraz jego uzasadnienia Sąd Apelacyjny uznał, że także i ta podstawa została objęta zakresem zaskarżenia w niniejszej sprawie.

Uzasadniając niezasadność powołania się przez Sąd I instancji na przesłankę szczególną z art. 258 § 1 pkt 1 KPK obrońca K.N. wskazał na niezasadność przyjęcia w zaskarżonym postanowieniu, iżby w niniejszej sprawie aktualizowała się obawa ucieczki oskarżonego; podkreślono tam w szczególności, że niezasadne jest tu posłużenie się przez Sąd I instancji argumentem, iż K.N. w 2007 r., kiedy był decyzją Sądu Rodzinnego umieszczony w placówce dla nieletnich, nie powrócił z przepustki i ukrywał się. Konstatacja obrońcy, że powoływanie się przez Sąd I instancji na tę okoliczność dla wykazania zasadności obawy ucieczki lub ukrycia się przez K.N. jest nieuprawnione, jest oczywiście trafna. Nie można wszak zasadnie odnosić zaszłości sprzed 9 lat do realiów postępowania aktualnie prowadzonego przeciwko oskarżonemu zwłaszcza, jeżeli zważyć na tę okoliczność, zasadnie podniesioną przez obrońcę, że niepowrotu z udzielonej przepustki K.N. dopuścił się mając lat 14, jako nieletni umieszczony decyzją sądu w odpowiedniej placówce. Zważywszy na - trafnie wyeksponowany przez obrońcę - brak współczesności pomiędzy zdarzeniem, do którego nawiązał Sąd Okręgowy a aktualną sytuacją procesową oskarżonego, ten argument użyty w uzasadnieniu zakwestionowanego judykatu jest oczywiście nieuprawniony i nie może stanowić okoliczności uzasadniającej obawę ucieczki lub ukrycia się przez oskarżonego.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny stwierdza, że obrońca oskarżonego skutecznie podważył zaskarżone postanowienie w zakresie odnoszącym się do występowania tej podstawy szczególnej dalszego stosowania tymczasowego aresztowania, która wynika z art. 258 § 1 pkt 1 KPK.

W odniesieniu do poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń dotyczących występowania w sprawie przesłanek szczególnych tymczasowego aresztowania obrońca oskarżonego zarzucił nadto, że błędnie ustalono, że wobec K.N. aktualizuje się przesłanka z art. 258 § 1 pkt 2 KPK, tj., iż oskarżony może podjąć działania utrudniające pełne wyjaśnienie okoliczności sprawy. W uzasadnieniu zażalenia obrońca podkreślił, że materiał dowodowy został już w sprawie zebrany, w szczególności przesłuchano już pokrzywdzonych, świadków oraz oskarżonego. W tym kontekście wskazał nadto, że oskarżony „przyznał się do stawianych mu zarzutów, przeprosił pokrzywdzoną, żałuje swojego czynu, tak więc obawa matactwa w sprawie i utrudnianie postępowania wydaje się nieuzasadniona”.

Odnosząc się do zarzutu niezasadnego oparcia postanowienia o dalszym stosowaniu tymczasowego aresztowania wobec K.N. na podstawie z art. 258 § 1 pkt 2 KPK, Sąd Apelacyjny stwierdza, co następuje.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy wskazał, że uzasadniona obawa matactwa wiąże się w niniejszej sprawie z faktem, że oskarżony zna miejsce zamieszkania jednej z pokrzywdzonych oraz miejsce, w którym działalność gospodarczą prowadzi druga pokrzywdzona czynem zarzuconym oskarżonemu, co

powoduje, że w wypadku rezygnacji z izolacyjnego środka zapobiegawczego, K.N. „miałby nieograniczone możliwości kontaktowania się z ww. świadkami”. Sąd I instancji podkreślił, że konieczność uniemożliwienia oskarżonemu kontaktowania się z osobami, które były świadkami zarzuconych mu czynów wiąże się ze sposobem popełnienia przez niego zarzuconych mu przestępstw, uzasadniającym przekonanie, iż świadkowie mogą być przez niego zastraszani. W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia podkreślono, że dla istnienia wskazanej powyżej obawy be znaczenia jest ta okoliczność, iż oskarżony w toku postępowania przygotowawczego przyznał się do popełnienia zarzuconych mu przestępstw.

Z powyższym twierdzeniem obrońca oskarżonego podjął polemikę eksponując tę okoliczność, że oskarżony złożył wyjaśnienia, w których przyznał się do popełnienia zarzuconych mu czynów, przeprosił pokrzywdzone i złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze (vide pismo obrońcy k. 48, tom IV, jak również pismo oskarżonego zawierające wniosek o „zastosowanie (...) artykułu o dobrowolne poddanie się karze na okres czterech lat i sześciu miesięcy pozbawienia wolności”, k. 60, tom IV). W tym kontekście obrońca podkreślił, że oskarżony ma świadomość tego, że bezprawne utrudnianie postępowania mogłoby wiązać się z negatywną dla niego oceną jego postawy przez sąd i negatywnym rozstrzygnięciem złożonego wniosku o zastosowanie instytucji z art. 387 § 4 KPK i wymierzenie kary bez przeprowadzania postępowania dowodowego.

Z przedstawioną powyżej argumentacją obrońca oskarżonego w uzasadnieniu zażalenia powiązał stwierdzenie, że grożąca oskarżonemu surowa kara nie może stanowić samodzielnej przesłanki szczególnej usprawiedliwiającej tymczasowe aresztowanie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny stwierdza, co następuje.

Ten fragment uzasadnienia zażalenia, który odnosi się do niedopuszczalności stosowania tymczasowego aresztowania w oparciu o samoistną podstawę surowego zagrożenia karą jest oczywiście trafny. Podkreślenia wymaga tu, że w czasie orzekania przez Sąd I instancji, a precyzyjniej rzecz ujmując od 1 lipca 2015 r., tj. od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej z 2013 r., do 15 kwietnia 2016 r., tj. do dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej z 2016 r., niedopuszczalność samodzielnego powoływania podstawy z art. 258 § 1 pkt 2 KPK jako podstawy stosowania/przedłużania tymczasowego aresztowania była oczywista.

Dostrzegając tę okoliczność, że w czasie orzekania przez tut. Sąd art. 258 § 2 KPK obowiązują w nowym brzmieniu, nadanym mu ustawą nowelizującą z 2016 r., Sąd Apelacyjny stwierdza, co następuje.

Aktualne brzmienie art. 258 § 2 KPK stanowi powrót do brzmienia tego przepisu sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej z 2013 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszym składzie przywrócenie ustawą nowelizującą z 2016 r. brzmienia art. 258 § 2 KPK sprzed dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej z 2013 r., tj. sprzed 1 lipca 2015 r., nie uprawnia do samodzielnego powoływania art. 258 § 2 KPK jako podstawy stosowania/przedłużania tymczasowego aresztowania.

Należy tu zważyć na dwie okoliczności.

Po pierwsze, ustawa nowelizująca z 2016 r., przywracając poprzednie brzmienie art. 258 § 2 KPK, nie zmieniła art. 258 § 4 KPK.

Po wtóre, rozważając tę kwestię sąd orzekający w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania jest zobligowany do stosowania tu interpretacji w zgodzie z aktami prawnym nadrzędnymi wobec uregulowań rangi ustawowej. Chodzi tu o interpretację zgodną z Konstytucją oraz z Europejską Konwencją Praw Człowieka.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny przypomina, że posługiwanie się tymczasowym aresztowaniem jako środkiem represji wobec oskarżonego jest niedopuszczalne. Jednoznacznie wskazuje na to zarówno art. 249 § 1 KPK, statujący ogólną podstawę tymczasowego aresztowania, jak i art. 258 KPK, wskazujący przesłanki szczególne stosowania/przedłużania tego środka zapobiegawczego. Podkreślenia wymaga, że uregulowania gwarancyjne, limitujące dopuszczalność sięgania po tymczasowe aresztowanie zawarte są nie tylko na płaszczyźnie ustawowej, ale także w przepisach rangi konstytucyjnej i konwencyjnej. Na szczególną uwagę zasługuje tu art. 41 Konstytucji, zgodnie z którym: „Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie”. W kontekście tej gwarancji konstytucyjnej, w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że celem tymczasowego aresztowania nie jest ukaranie sprawcy przestępstwa. Tymczasowe aresztowanie służy realizacji celów, dla których ten środek zastosowano, a w szczególności zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania karnego. Należy więc ściśle odróżniać tę instytucję prawną od kary pozbawienia wolności, co wyklucza możliwość posługiwania się tymczasowym aresztowaniem jako środkiem szybkiej represji (por. także wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 22 lipca 2008 r., sygn. akt K 24/07, OTK ZU rok 2008, nr 6/A, poz. 110; z 10 lipca 2008 r., sygn. akt SK 17/07, OTK ZU rok 2008, nr 5/A poz. 78 oraz z 7 października 2008 r., sygn. akt P 30/07 (OTK ZU rok 2008, nr 8/A poz. 135). Pozbawienie wolności w wypadku tymczasowego aresztowania jest następstwem środka zapobiegawczego zastosowanego wobec osoby podejrzanej, ewentualnie oskarżonej, ale nie skazanej prawomocnym wyrokiem sądowym. Osoba tymczasowo aresztowania korzysta zatem z konstytucyjnej ochrony płynącej z zasady domniemania niewinności (art. 42 ust. 3 Konstytucji). Przypomnienia wymaga tu stanowisko zawarte w Tymczasowej Rezolucji KM/ResDH (2007)75, dotyczącej wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC), przyjętej przez Komitet Ministrów 6 czerwca 2007 r., w której stwierdzono, że: „utrzymywanie tymczasowego aresztowania jest uzasadnione jedynie wówczas, jeśli zachodzą szczególne wskazania wynikające z wymogu ochrony interesu publicznego, które, pomimo istnienia domniemania niewinności, przeważają nad zasadą poszanowania dla wolności osobistej jednostki” (por. także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 lipca 2009 r., sygn. akt SK 46/08, OTK ZU rok 2009, nr 7/A poz. 109).

Również w orzecznictwie strasburskim wskazano, że przy stosowaniu tymczasowego aresztowania należy uwzględniać dolegliwość realnie grożącej oskarżonemu kary, ale ta okoliczność nie jest wystarczającą

przesłanką, która usprawiedliwiałaby stosowanie tego środka zapobiegawczego; niezbędne jest wykazanie konieczności jego stosowania dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania (por. np. wyroki ETPC: w sprawie Łatasiewicz przeciwko Polsce z 23 czerwca 2005 r., skarga nr 44722/98 oraz w sprawie Zirajewski przeciwko Polsce, skarga nr 32501/09).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny stwierdza, że przesłanka szczególna określona w art. 258 § 2 KPK zarówno w brzmieniu nadanym mu przez art. 1 pkt 75 ustawy nowelizującej z 2013 r., które obowiązywało do 14 kwietnia 2015 roku jak i w brzmieniu nadanym temu przepisowi przez art. 1 pkt 48 ustawy nowelizującej z 2016 r., obowiązującym od 15 kwietnia 2016 roku, przywracającym brzmienie tego przepisu, które obowiązywało do 30 czerwca 2015 roku, nie stanowi samodzielnej podstawy stosowania tymczasowego aresztowania.

Podkreślenia wymaga wreszcie, że nie sposób zaakceptować tezy wysłowionej w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, iżby o możliwości powołania się na art. 258 § 2 KPK, jako na podstawę stosowania tymczasowego aresztowania miało decydować „ustawowe zagrożenie karą pozbawienia wolności, a nie kara przewidywana w indywidualnym przypadku”. Formułując tę tezę Sąd I instancji pominął w szczególności uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2011 r., sygn. akt I KZP 23/10, z której jednoznacznie wynika niedopuszczalność takiej interpretacji przesłanki z art. 258 § 2 KPK, jaką przyjęto w zaskarżonym postanowieniu. Możliwość zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania przed wydaniem orzeczenia pierwszoinstancyjnego należy wiązać z taką sytuacją, w której podejrzany/oskarżony pozostaje pod zarzutem popełnienia zbrodni lub występkę zagrożonego karą, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, a przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy realnie możliwa do wymierzenia jest kara wyższa niż 3 lata pozbawienia wolności (por. K. Eichstaedt (w:) Kodeks postępowania karnego. Komentarz, tom I, D. Świecki (red.), Warszawa 2015, s. 840).

Powyższe stwierdzenie nie oznacza jednak niezasadności dalszego stosowania tymczasowego aresztowania na obecnym etapie postępowania sądowego.

Sąd Apelacyjny stwierdza bowiem, że w niniejszej sprawie aktualna jest na obecnym etapie postępowania sądowego podstawa stosowania tymczasowego aresztowania z art. 258 § 1 pkt 2 KPK w zw. z art. 258 § 2 KPK; trafnie przyjął Sąd I instancji, że obawę matactwa do czasu złożenia zeznań w charakterze świadków przez pokrzywdzone czynami zarzucenymi K.N. usprawiedliwia grożącą oskarżonemu kara.

Przedstawionej powyżej oceny nie zmienia ta okoliczność, że oskarżony złożył wyjaśnienia, w których przyznał się do popełnienia zarzucenych mu czynów. Podkreślenia wymaga tu, że oskarżony w powołanym powyżej piśmie wniósł o wymierzenie mu bez postępowania dowodowego kary 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Oskarżony ma zatem świadomość grożącej mu kary, którą uznać należy za surową w rozumieniu art. 258 § 2 KPK, co może uzasadniać podejmowanie działań zmierzających do utrudniania postępowania zwłaszcza wobec przybliżającej się, po złożeniu aktu oskarżenia, perspektywy orzeczenia takiej kary.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny stwierdza, że przesłanka z art. 258 § 2 KPK, w zbiegu z przesłanką z art. 258 § 1 pkt 2 KPK, uzasadnia dalsze stosowanie tymczasowego aresztowania K.N. w niniejszej sprawie.

Sąd Apelacyjny podziela ocenę Sądu I instancji, co do realności niebezpieczeństwa podejmowania przez oskarżonego bezprawnych działań utrudniających postępowanie z tą modyfikacją, że obawę tę wiąże nie tylko z okolicznościami powołanymi w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, tj. wiedzą oskarżonego o miejscu zamieszkania jednej z pokrzywdzonych oraz wiedzą o miejscu prowadzonej działalności gospodarczej przez drugą pokrzywdzoną, lecz także z perspektywą realnie grożącej oskarżonemu, surowej kary (art. 258 § 1 pkt 2 w zw. z art. 258 § 2 KPK).

Orzekając w przedmiocie dalszego stosowania tymczasowego aresztowania wobec K.N. Sąd I instancji nie rozważył przesłanki limitującej z art. 258 § 4 KPK, dodanej do Kodeksu postępowania karnego ustawą nowelizującą z 2013 r., a niezmienionej ustawą nowelizującą z 2016 r.

Sąd Apelacyjny, podejmując niniejsze postanowienie wziął pod uwagę także pominiętą przez Sąd I instancji zasadę adekwatności środka zapobiegawczego do zmiennej sytuacji procesowej wyrażoną w art. 258 § 4 KPK, korespondującą z eksponowanym w orzecznictwie ETPC, nakazem uwzględniania przy ocenie stosowania i przedłużania tymczasowego aresztowania dynamicznej sytuacji procesowej, która powoduje, że przesłanki, którymi można było zasadnie usprawiedliwić wiążącą się z tym środkiem zapobiegawczym ingerencję w wolność oskarżonego, na dalszych etapach postępowania mogą nie występować (wymienić tu należy w szczególności wyrok ETPC: z 28 września 2000 r. w sprawie Messina przeciwko Włochom (skarga nr 25498/94); z 12 listopada 2002 r. w sprawie Ploski przeciwko Polsce (skarga nr 26761/95); z 28 listopada 2002 r. w sprawie Lavents przeciwko Łotwie (skarga nr 58442/00); z 3 grudnia 2002 r. w sprawie Nowicka przeciwko Polsce (skarga nr 30218/96); z 3 kwietnia 2003 r. w sprawie Klamecki przeciwko Polsce (skarga nr 31583/96); z 11 października 2005 r. w sprawie Bagiński przeciwko Polsce (skarga nr 37444/97); z 18 stycznia 2007 r. w sprawie Estrikh przeciwko Łotwie (skarga nr 73819/01); z 20 maja 2008 r. w sprawie Ferla przeciwko Polsce (skarga nr 55470/00); z 20 maja 2008 r. w sprawie Gülmez przeciwko Turcji (skarga nr 16330/02); z 4 listopada 2008 r. w sprawie Eryk Kozłowski przeciwko Polsce (skarga nr 12269/02). Por. także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 lipca 2009 r., sygn. akt K 1/07, OTK ZU rok 2009, nr 7/A poz. 104).

Mając na uwadze powyższe podkreślenia wymaga, że zasygnalizowana powyżej, konkretyzująca się groźba poniesienia odpowiedzialności karnej, a w konsekwencji także przybliżająca się perspektywa orzeczenia surowej kary pozbawienia wolności, zwiększa niebezpieczeństwo podejmowania czynności zmierzających do utrudniania postępowania w takiej konfiguracji, jaka zaistniała w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe, a nadto uwzględniając kumulację przesłanek szczególnych tymczasowego aresztowania z art. 258 § 1 pkt 2 KPK w związku z art. 258 § 2 KPK, Sąd Apelacyjny stwierdza, że w sprawie spełniona jest zasada adekwatności środka zapobiegawczego wyrażona w art. 258 § 4 KPK.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 249 § 1 i art. 257 § 1 KPK. Sąd Apelacyjny stwierdza, że obrońca oskarżonego nie podał w uzasadnieniu zażalenia jakichkolwiek argumentów wspierających tezę wystawioną w jego petitum, wskazującą na błędne uznanie, że dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania na obecnym etapie postępowania konieczne jest stosowanie wobec K.N. najsurowszego środka zapobiegawczego w sytuacji, gdy cele określone w art. 249 § 1 KPK zostaną w pełni osiągnięte w przypadku zastosowania innych środków zapobiegawczych, o charakterze nie izolacyjnym.

Wobec powyższego należało przyjąć, że ten zarzut jest pochodną kwestionowania występowania w sprawie szczególnych przesłanek tymczasowego aresztowania, a przy takim ujęciu stwierdzenie niezasadności zarzutów dotyczących szczególnych przesłanek stosowania wobec K.N. izolacyjnego środka zapobiegawczego czyni bezzasadnym także zarzut wskazujący na naruszenie art. 249 § 1 KPK i zarzut dotyczący art. 257 § 1 KPK.

Artykuł 259§ 1 KPK wymienia zakazy tymczasowego aresztowania, powodujące niedopuszczalność tego środka zapobiegawczego pomimo występowania przesłanek z art. 258 § 1-3 KPK. Fakty uzasadniające odstąpienie od tymczasowego aresztowania powinny zostać udowodnione, a ich wykazanie, co do zasady obciąża stronę (por. postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie: z 24 maja 2005 r., sygn. akt II AKZ 186/05, Krakowskie Zeszyty Sądowe rok 2005, nr 5, poz. 45 oraz z 5 maja 2006 r., sygn. akt II AKZ 144/06, Krakowskie Zeszyty Sądowe rok 2006, nr 5, poz. 40). W niniejszej sprawie ani w petitum zażalenia ani w jego uzasadnieniu obrońca oskarżonego nie zawarł jakichkolwiek twierdzeń, które wskazywałyby na istnienie okoliczności wymienionych w art. 259 § 1 KPK Sąd Apelacyjny z urzędu nie dostrzegł natomiast w sprawie żadnych przesłanek z art. 259 § 1 KPK, które uzasadniałyby odstąpienie od tymczasowego aresztowania oskarżonego M.M. ze względów humanitarnych.

Termin dalszego stosowania tymczasowego aresztowania w postępowaniu sądowym Sąd I instancji oznaczył na dalsze cztery miesiące, tj. od 12 kwietnia 2016 r. do 9 sierpnia 2016 r., godz. 4 30. Uzasadniając to rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy stwierdził, że czas dalszego stosowania tego środka zapobiegawczego „ustalony został na okres dalszych 4 miesięcy przy uwzględnieniu technicznych możliwości merytorycznego rozpoznania przedmiotowej sprawy, zważywszy na początkowy etap postępowania sądowego i ilość czynności zawnioskowanych przez oskarżyciela publicznego do przeprowadzenia na rozprawie”.

Przywołany powyżej fragment uzasadnienia nie jest przekonywujący. Zważyć należy, że zarządzeniem z 19 kwietnia 2016 r. rozprawa główna w sprawie dotyczącej K.N. została wyznaczona na (...). Na ten dzień wezwano wszystkich pięciu świadków, o których przesłuchanie wnioskowano w akcie oskarżenia (vide k. 47, tom IV). Nadto, jak już wskazano powyżej, obrońca oskarżonego w jego imieniu, jak i sam oskarżony, złożyli w sprawie wnioski o zastosowanie wobec oskarżonego instytucji z art. 387 § 4 KPK.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny stwierdził, że termin końcowy dalszego stosowania tymczasowego aresztowania w niniejszej sprawie powinien zostać skrócony zwłaszcza wobec tej okoliczności, że - jak wywiedziono powyżej - dalsze stosowanie tymczasowego aresztowania uzasadnia obawa mactwa, która - wraz ze zmienną sytuacją procesową - na dalszych etapach postępowania sądowego może stracić aktualność.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności orzeczono, jak na wstępie.